

TELJESEN KÜLÖNBÖZNEK,

Biró Dávid: *Do You Accept Cookies?* 2/5, 2020, 52x5x70 cm, 2020, Giclée print, laminált, keretezett © 2023 Artkartell gyűjtemény

NEM BAJ?

Fotóalapú művészet
az Artkartell Gyűjteményből

AZ ÓBUDAI ARTKARTELLERNYŐJE ALATT
2012 ÓTA TÖBBRÉTŰ MŰVÉSZETI PROGRAM ÉPÜL.
MŰTERMÉK, KIÁLLÍTÓTÉR, ONLINE IRODALMI
ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI MAGAZIN, VALAMINT EGY
MA MÁR HATSZÁZ DARABOS KORTÁRS GYŰJTEMÉNY,
BENNE KÍSÉRLETI, FOTÓALAPÚ MŰVEKKEL.

2018 októberében az *On the Rocks* című kiállítással mutatkozott be először a nyilvánosság előtt az Artkartell Gyűjtemény.¹ A 2010-es évek elején, a 2008-as gazdasági válság következményeként, nagymértékben megcsappant az állami támogatás a kulturális szektorban. A PP Center Üzleti Központ a válság hatására megürült, kiadó loftok, irodák és raktárak hasznosítására és az állami források pótlására 2012-ben kulturális pályázatot írt ki. Az így elindult társadalmi felelősségvállalási program kapta az Artkartell nevet.

Az Artkartell ernyője alatt beköltöző új bérlők között akadtak alternatív színházi produkciók, mint a Goda Gábor nevével fémjelzett Artus, illetve a Proton társulat, amelynek produkciójaként Mundruczó Kornél több darabját is a PP Center támogatásával próbálta, vagy éppen a Recirquel világsikerű újcirkusz formáció, amely azóta is az itteni próbateremben készül az előadásaira. A képzőművészek számára pedig lehetőség volt arra, hogy a bérleti díjat részben műtárggyal egyenlítsék ki. A helyszínt fenntartó és az Artkartell mecenatúra programot finanszírozó család tulajdonában ma már különleges kortárs műgyűjtemény van.

A program motorja Pátkai Marcell, aki filozófia, német és kulturális menedzsment szakon végzett az ELTE-n. Már egyetemistaként a reklámparban kezdett el dolgozni kreatív szövegíróként, egyúttal kulturális alapítványt hozott létre. Diplomázást követően is megmaradt a média és a bölcsészet kettős pályáján. Dokumentumfilmet készített Lossonczy Tamásról vagy éppen Szirtes Jánosról.

A szabadúszó szakmabeli társaival közösen működtetett kommunikációs ügynökségével ma is feltörekvő kreatívipari vállalkozásoknak készít reklámkampányokat.² Egyúttal egy nagy angol reklámügynökség kreatívigazgatójaként dolgozik. S amikor a családi háttérű vállalkozásban, az egykori ipartelepéből a privatizációt követően két évtizednyi munkával kialakított, negyvenötezer négyzetméter alapterületű PP Centerben a 2008-ban kitört válság késői utóhatásaként felszabadultak terek, kézbe vette a kulturális programot, amelyet azóta is ő vezet.³

Eleinte az aktuálisan üres helyiségek között költöztek az alkotók műtermei, és a kiállítótér is évről évre költözött, majd később létrejött egy állandó műteremház. Ezt a programot fedte a Partizán Műterem és Galéria elnevezés.⁴ A műtermet kereső, a programra jelentkező művészekből válogattak, minimum elvárás volt a művészeti egyetemi végzettség.

Közben újra nekilendült az ingatlanpiac és jelentősen nőttek a költségek, a többemeletes műteremház nem volt fenntartható. A művészek azóta szétszórta a Partizán műtermekben folytatják a munkát, átlagosan négyöt alkotó dolgozik itt évente, köztük külföldi rezidens művészek és *design*erek is, például Vági Flóra kortársékszer tervező, a MOME szakvezetője.

2017-ben kialakításra került egy professzionális kiállítótér is, amely Artkartell Projectspace néven látványos, *white cube* típusú kiállítótérként működik.⁵ Jelentős különbség a korábbi kiállítási programhoz képest, hogy nem a műtermekben alkotók munkái láthatók itt, hanem a kiállítókat Pátkai Marcell és szakmai csa-

pata hívja meg. Mivel a helyszínen nincs fűtés, tavasztól őszig hat-nyolc tárlat valósul meg a hetvenöt négyzetméteres nagy belmagasságú kiállítótérben, illetve a szomszédos, elsötétíthető, ezáltal videóművészetnek vagy installációknak is otthont adó harmincnégy négyzetméteres térben. Fiatal, közvetlenül a karrierugrás előtt művészeket keresnek – például Ezer Ákos, Gresa Márton, Karáncsi Mónika, Keresztesi Botond vagy Makai Mira Dalma –, akiknek munkái kifejezetten illenek ehhez az ipari térhez. Referenciaépítés gyanánt időről időre bemutatnak már befutott alkotókat is, például, Bullás József, Ember Sári, Kiss Róka Csaba és Tibor Zsolt műveit.

A PP Center Üzleti Központ mecenatúrája nélkül nem jöhetett volna létre az Artkartell. Magyarországon kevés cég áldoz társadalmi felelősségvállalásra, főleg művészeti küldetéssel. Pedig a kulturális projektek, a műtermek és a kiállítótér működtetése a közösségi médiában jól posztolható, színvonalas online hír- és képanyag. A kiállítások, a műtermi munka, vagy éppen a 2022 novemberében első alkalommal nagy alapterületen megrendezett kortársművészeti vásár építik a PP Center és az Artkartell online közösségét. A látványos projektek jól fotózhatók, kreatív videók készíthetők róluk, és ezek a vizuális nyersanyagok áttételes reklámként, illetve társadalmi felelősségvállalásként egyaránt kommunikálhatók.

Artkartell néven 2014 óta külön weboldal is működik,⁶ amely kortárs művészeti online magazinként indult Rieder Gábor és Tóth Ágnes szerkesztésében. Rövid ideig Német Szilvi vette át a főszerkesztői posztot, ezt követően Etentuk Inemesit, míg ma Kocsis Katica adja meg a weblap képzőművészeti, illetve Váci (korábbi nevén Gerlóczy) Márton az irodalmi irányát. Jól látható, hogy ismert, hozzáértő, fiatal-középgenerációs szakemberek kezében van az irányítás.

A kortárs irodalom súlya az online magazinban egyre nő. Egykori kreatív szövegíróként Pátkai Marcell támogatja a képzőművészet mellett a verbális területet. Szatirikus könyvet is írt az *art world* abszurditásairól, *Aki megette a Mona Lisát* címen.⁷ Az együttműködés eközben szoros maradt Rieder Gáborral, ő a *projektspace* művészeti vezetője és a gyűjtemény tanácsadója.

Artkartell név alatt összességében hat program – egy online magazin, egy képző- és iparművészeti műterembérleti pályázat, egy előadóművészeti próbaterem bérleti megállapodás, egy kiállítótér, tavaly óta évente egyszer, az őszi Fekete Péntek akciókhoz illesztve, azokat fricskázva, egy kortárs művészeti vásár, valamint a műgyűjtemény – fog kezét egymással.

Stefan Osnowski: *Szentendrei út I, II, III*, 3x20x22cm (40x80 cm), 2017, fametszet, tinta – Night Blue (Indigo), papír, Crossroad sorozat 3 részes alkotása © 2023 Artkartell gyűjtemény

A gyűjteményben fotós eljárások nem külön műfaji egységként, hanem olyan művészek alkotásai révén vannak jelen, akik az itteni műtermi munkájuk vagy a Pátkai Marcellel más helyszínen zajló együttműködésük során fotós technikákat is alkalmaztak.

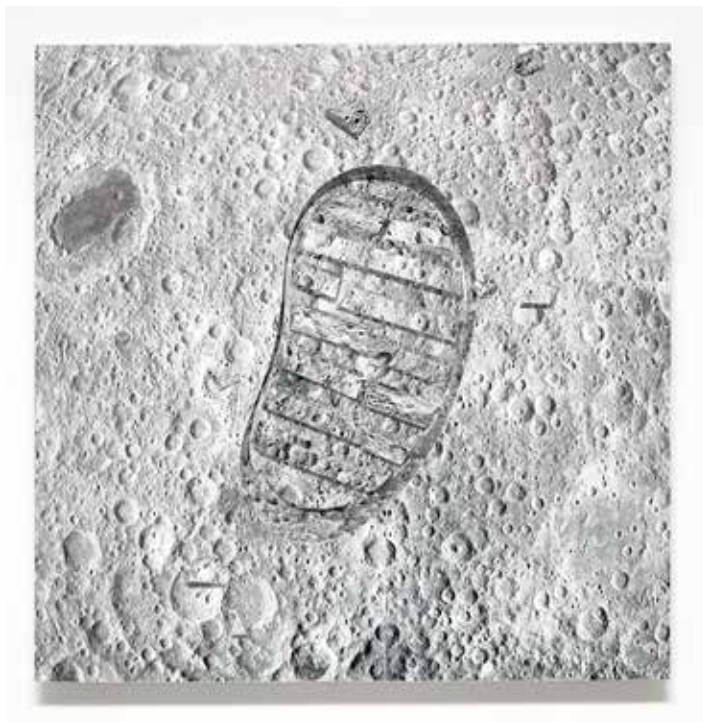
A németországi születésű, jelenleg Lisszabonban élő és dolgozó Stefan Osnowski a fametszet hagyományos eljárását ötvözi digitális szemléletmóddal. Hosszú ideig dolgozott a Partizán műtermében, számos más magyarországi kiállításon is szerepelt, és a gyűjteményben többek között a Budapesten készített fotói alapján született három fametszete képviseli a művészetét. A három felvételt a Szentendrei útnak azon a szakaszán készítette, ahol a PP Center található. 2017-ben transzformálta a fotókat sokszorosított grafikává úgy, hogy a fametszet mélyen rovátkoló technikáját külön hangsúlyozza is a hatpéldányos nyomatok markáns vízszintes csíkozása. Ezáltal, mintha gyerekkorunk tévéképernyőjét néznénk, kicsit zavaros a kép. A helyszín éppen felismerhető, de egyúttal annyira általános is, hogy ne csak a helyi bennfenteknek szóljon. A retro érzés jól illik a PP egykori üzemi tereihez, azok átmeneti, műtermi hasznosításához, az óbudai külvárosi, elővárosi környék változó hangulatához is. A kollekciónban lévő mű különlegessége, hogy a három kompozíciót Osnowski egy papírlapra nyomtatta,

ebben a formában ebből csak ez az egy példány van; míg a *Crossroad* sorozatnak több verzióját is elkészítette.⁸

Hack Ferenc több sorozata is bekerült a kollekcióba, és ezekben ő is él a torzítás eszközével. 2015-ben sportlőről készített egykori fotókat dolgozott át kollázsokká. Súlylökő, hosszútávfutó, súlyemelő szedi össze minden erejét a több évtizeddel ezelőtt készült, fekete-fehér felvételeken. Ám az eredeti kép egy kis fintorral áll össze most új kompozícióvá, például csíkokra szedve és más sorrendben összeillesztve. Vagy a kétdimenziós kép egy hajlítással relieffé lesz transzponálva. A heroikus erőfeszítésbe hiba csúszik. Mintha megint csak a mi látásunk lenne bizonytalan, imbolyog a versenyző. Valóban egy nagy sportverseny sajtófotóját nézzük, vagy ezek a képek keretbe szorított, hajlított-torzított, elhomályosuló felvételek magáról a képalkotásról, leképezés és fizikai valóság viszonyáról szólnak?

Ezzel játszik a művész abban a plasztikájában is, amely az 1969. évi Holdra szálláskor az űrhajós lábnyomáról készült, számtalanszor reprodukált fotó alapján született úgy, hogy Hack aprólékos gondossággal újraalkotta szilárd anyagból magát a lábnyomot. Fizikai valóságában „reprezentált”, re-prezentált, szó szerint újra megjelenített egy fotót, amint a közfelfogás szerint a fotó „reprezentálja” a valóságot.

Asztalos Zsolt nem kevesebb, mint negyvenhat objektel szerepel a gyűjteményben. Ezek az emlékezetszobrok gyakran használnak fel képi felvételeket.⁹ A finoman kiegyensúlyozott, mini installációk a tárgyat és az arról készített képet integrálják. Tudományos-technikai eljárás és érzékeny művészi imagináció viszonya helyezi a középpontba azt, ahogyan az egyéni emlékezet, az emlékezet képi fogódzóinak sora működik.

Hack Ferenc: *Small step*, 2015, 50x50x20 cm (3D táblakép, objekt) vegyes technika, print, fa © 2023 Artkartell gyűjtemény

Asztalos Zsolt: *Emlékmodell 13.*, 202, fotó, giclée print, 80x60 cm, © 2023 Artkartell gyűjtemény

Fridvalszki Márk szintén installációt, még hozzá nagy méretűt, hozott létre fotók felhasználásával. Az interneten talált képekből digitálisan rakta össze a művet, amely valójában egy művészi tapéta. Az Artkartell 2017-ben kiállította, mellette gigantikus hangfalakon Kárpáti Jánosnak az erre az alkalomra komponált hangeffektusa szólt. Fridvalszki készítette a térinstallációhoz tartozó, színezett neoncső-megvilágítást és az organikus, óriási virágra emlékeztető szőnyeget is.¹⁰ A dinoszauruszokat, azok múzeumi kiállítási helyzeteit a fotókról összemontírozó, ötméteres óriáskép a paleontológia és a mai digitális kép(zelet)alkotás kombinációja. Az Artkartell kiállítóterének falára felvitt kép a kiállítás bontásakor értelemszerűen megsemmisült, a gyűjteménybe stílusosan a tapéta fájlja került, amelynek felhasználási feltételeiről külön szerződés rendelkezik.

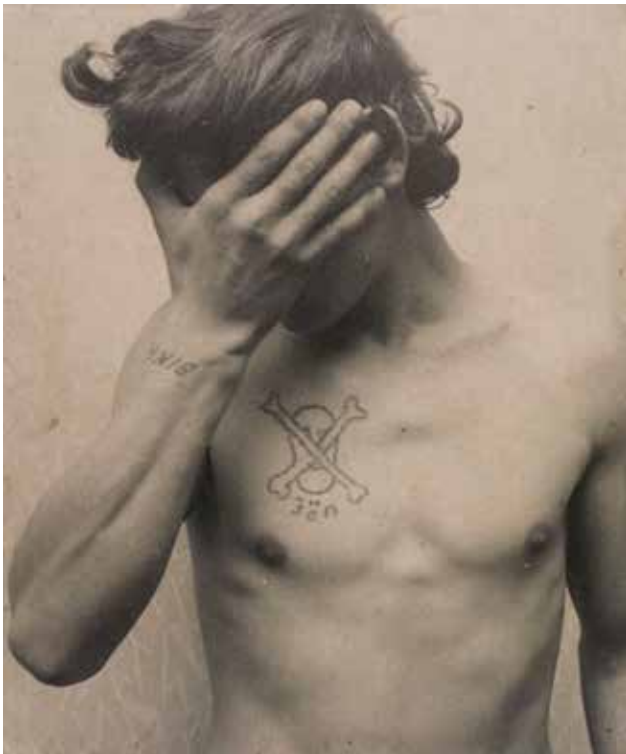
Husztai János is él a művészi kisajátítás eljárásával. 2015-ben készült, kétrészes objektje egy appropriált fotó, betonra nyomtatva. Az arcát eltakaró férfi tetovált

felsőteste, rejtőzködő zavara és a kemény betonfelület feszültségbe lépnek egymással. Másik, *Ragyogás* című sorozatát a PP Center területén talált nyomdai maradékanyagokból állította össze. A termelésben már értéktelen hulladékból az eredeti képanyag teljes újra-kombinálásával emberi arcok születnek.

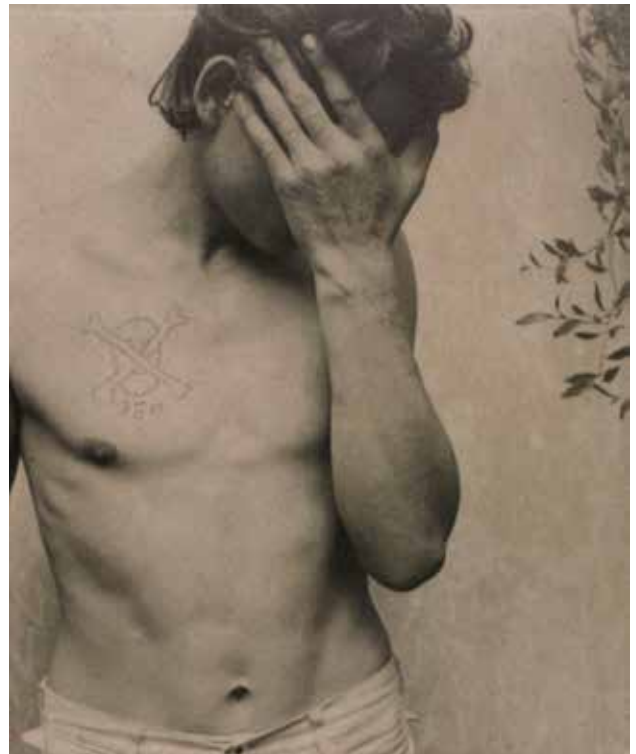
Husztinak a gyűjteményben található további munkája, a 2013. évi *Sometimes I turn around my pictures* című festménye is értelmezhetetlen az alapjául szolgáló fotó ismerete nélkül. A látszólag csupán egy függőlegesen csíkozott geometrikus formát és ahhoz rejtélyesen kapcsolódó emberi alakot ábrázoló festmény valójában a Világkereskedelmi Központ elleni terrortámadás emlékét feldolgozó mű. A New York-i merényletről elhíresült az a fotó, ahol valaki kiugrik, kizuhan az összeomlás előtt álló ikertornyokból. Ezt absztrahálja Huszti olyan mértékig, hogy már szinte csak a vertikálisan csíkozott hasáb és az alak látható, míg az angol nyelvű címmel arra utal, hogy a zuhanó alak képe megfordítva lebegésként is felfogható.

Fridvalszki Márk: *Take Me Back*, 2017, 400x550 cm, digitális nyomat, plotter, installációhoz: színes fólia, szőnyeg; zene: Kárpáti János Iván - 11'46" © 2023 Artkartell gyűjtemény

Husztai János: *Come (look right)*, 30x25cm, 2015, beton, egyedi nyomat - fotó forrása: Fortepan © 2023 Artkartell gyűjtemény

Husztai János: *Come (look left)*, 30x25cm, 2015, beton, egyedi nyomat - fotó forrása: Fortepan © 2023 Artkartell gyűjtemény

Husztinak egy további, a gyűjteményben szereplő fotó-applikációja (*Mona Lisa is stolen*) a vidéki Magyarország egyik életképét állítja szembe az ugyanakkor zajló nemzetközi művészeti eseményekkel. Önmagában az interneten talált fotó is igazi szociológiai csemege azért, ahogy a népviseletbe öltözött lányok egyikének csuklóján megvilágn a modern karóra. A művész ezt a fotó-átértelmezést az ausztriai Jennersdorfban rendezett művésztelepen készítette, amelynek kurátora Pátkai Marcell volt.

Husztai János: *Meanwhile Mona Lisa is stolen*, 2014, 150x150 cm, rétegelt lemez, egyedi nyomat, festett fabetűk – fotó forrása: Fortepan © 2023 Artkartell gyűjtemény

Florian Lang: *All at once*, 2016, 60x80cm, papír kollázs, akril © 2023 Artkartell gyűjtemény

Ugyancsak az osztrák rezidenciaprogram nyomán került a gyűjteménybe Szabó Klára Petra videómunkája és a hozzá tartozó fázisképek. Rá oly jellemző módon, a művész kis akvarellekből alkotta meg a mozgóképes munkát, és azt általa készített keretbe helyezte. A párnát imitáló keretben a digitális képernyőn fut az *Érinthetetlen* című félperces animáció, amelyben azonban csak egy kéz árnyéka simogat, vagy éppen a sötét árnyékával inkább fenyeget, miközben szívverésre emlékeztető hang hallatszik, bensőséges és elidegenítő érzések közé szorítva a befogadót.

Az osztrák rezidencián szerepelt Florian Lang is, aki azt követően jött rezidensnek a Partizánba, és így tőle több mű is bekerült a gyűjteménybe. Az osztrák művész előszeretettel készít magazinból kivágott fotókból nagyméretű kollázsokat, gyakran a háromdimenziós tér élményét kiforgatva, kutatva, mivel a képzőművészeti tanulmányait megelőzően építészetet tanult.

Más, kisebb méretű sorozatain is fotókat, ezúttal azonban nem a folyóiratok professzionálisan megkomponált felvételeit, hanem spontán pillanatképeket használ fel, és azokból készít kollázsos új kompozíciókat. Egyes műveken ezeket dobozba rendezi úgy, hogy plexiből ké-

szült lapokra ragasztja a fotókat, és a plexiket egymás mögé állítja a dobozkeretben, így a plexin alkalmazott kollázs a több, egymás mögötti rétegben tovább montírozódik.

Más művészekkel az Artkartell által első ízben 2022-ben rendezett kortárs művészeti vásár nyomán lett szorosabb a kapcsolat. A főként a látványfilmes és közéleti portréfotós közegben dolgozó Pintér Leónak a vásáron kiállított minden képe vevőre talált, így az egyik új, 2023. évi sorozatából került egy munka Pátkai Marcell gyűjteményébe. A *Creatures* című sorozat giclée printjeit talán szó szerint *Kreatúráknak* lehetne fordítani, hiszen a sorozat éppen azt figurázza ki, ahogyan a magunkról alkotott képet manipuláljuk. Például a közösségi médiában a borítóképet rendszeresen változtatjuk, azon mesterkéltén pózolunk a kívánt hatás érdekében, miközben ennek vajmi kevés köze van valós énkünkhez. Pintér az alkalmazott fotós munkájában is gyakran fotóz táncosokat, ezért a mozgás a kompozícióinak egyik fontos eleme. Ez a felvétel is az élénkpiros háttér előtt felismerhetetlenül mutatkozó egyén és a kissé kitekeredett mozdulatának dinamikájára épül.

Pintér Leo: **Creatures**, 2023, 100x140 cm, Ed. 1/5 Giclée print, laminált, keretezett © 2023 Artkartell gyűjtemény

Neogrady-Kiss Barnabást szintén a tavalyi vásárra hívták meg. Megrázó fotóját Pátkai Marcell nem csupán megvette ezt követően, hanem otthonában ki is tette. A művész a nyilvánosság előtt is vállalt agyműtétje után készítette ezt a sorozatát. Mivel agydaganata miatt egy részt eltávolítottak agyából, szembesül a félig létezés, a féloldalasság dilemmáival. Vajon miként lehet akkor viszonyulni a megszokott játékokhoz, végtagjaink mindennapi használatához?

Szintén otthonában él együtt Pátkai Marcell egy nem kevésbé kritikus, szubverzív alkotó, Szalay Péter több, fotóalapú művével. A művész számos elemi forma és jelkép vizuális működését kutatja. *Virágok* című kompozíciója a háromszög és az abból felépíthető, szabályos gúla jelentéseinek megy utána. A nyíló és záródó forma költői asszociációban szirmokra emlékeztet. Ennek alapján készített belőle Szalay kinetikus szobrot, illetve lentikuláris képet, amely a gúlát határoló háromszöglapok mozgását szemlélteti. Három fázist állóképpé merevített, amelyek különböző nézőpontokból váltakoznak a lentikuláris képen.

Neogrady Kiss Barnabás: **Untitled 23 1/5**, (Solitude sorozat), 2020, 45x30 cm, Giclée print, laminált, keretezett © 2023 Artkartell gyűjtemény

Dasha Sitnikova: *Untitled 3*, 2015, 50x70 cm, papír kollázs © 2023 Artkartell gyűjtemény

További külföldi (például Dasha Sitnikova) és magyar (Biró Dávid), ismert (Robert Mapplethorpe) és feltörekvő (Kisteleki Lili), performansz jellegű (Keszeg Nándor) és állóképes (Bruno Baptistelli) művészek munkái, vagy éppen fotósként jegyzett alkotók nem fotós művei, például Puklus Péter festményei, mellett a gyűjtemény alighanem legkülönlegesebb fotóalapú műve egy játék. Még hozzá Pátkai Marcell testvérének, az ismert énekessel, Pátkai Rozínának egy érzéki, egyszersmind nagyon is konceptuális és társadalomkritikus munkája, a *Mammary* című projekt. Ez a fizikai formájában memóriajátékként, egyúttal kiállítási célra interaktív installációként elkészített munka a szépségipar által sugallt és a férfiak egy része által elvárt tökéletességeszmény megkérdőjelezése. A projekt eredménye látszólag egy *Keresd a párját!* játék. A kártyákon jobb és bal oldali női mellék láthatóak, amelyeket párosítani kell a hagyományos memóriajáték szabályai szerint. A 2020-ban a Kiscelli Múzeum egy csoportos kiállításán is bemutatott munka egyúttal a női félelmeknek is hangot ad.¹¹ „Teljesen különböznek, nem baj? Túl nagyok, nem baj? Túl kicsik, nem baj? Kicsit lógnak, nem baj? Az enyém alig látszik. Tök más a kettő. Nagyok

és lógnak, nem baj? Öreg vagyok, nem baj? Nem párosíthatók, nem baj? Heg van rajta, nem baj? Műtve vannak, nem baj? Szeretni akarom őket, nem baj?” – teszik fel a nők a kérdéseket a férfiúi elvárásoktól tartva. Ezt a feszültséget ragadja meg Pátkai Rozina a fotók és a művészeti kutatás, valamint a projektmunka ötvöztetésével. Önmagukban a fotók a társasjáték nélkül nem lennének elég provokatívak, míg önmagában a játék a társadalmi kontextus, a partícipatív jelleg, mások hangjának megszólaltatása nélkül túl banális lenne. A gyűjtemény egyik leginkább előremutató műve, a fotó alapú alkotás kreatív példája ez – egy családi üzleti vállalkozásban és művészeti misszióban igazán illő módon az egyik családtag alkotása.

¹ Az Artkartell facebook oldalán információk és képanyag is található a szövegben hivatkozott kiállításokról.

² <https://dogma.hu/>

³ <https://www.ppcenter.hu/hu/>

⁴ <http://www.partizan.hu/hu/>

⁵ <http://www.projectsplace.hu/>

⁶ <http://www.artkartell.hu/>

⁷ <https://harmattan.hu/patkai-marcell-aki-megette-a-mona-lisat-2253?keyword=AKI%20MEGETTE%20A%20MONA%20LISAT>

⁸ <http://www.stefanosnowski.com/works/Crossroad>

⁹ <https://www.zsolt-asztalos.com/#/memory-models-ii/>

¹⁰ <http://markfridvalszki.com/%3E2017.html>

¹¹ http://www.btm.hu/hu/events/details/258-TESTKEP_X_Patkai_Rozina

Pátkai Rozina: *Házi veréb*, (Búcsúlevelek sorozat), 2019, 15x15 cm levél, chlorophyll print © 2023 Artkartell gyűjtemény

Pátkai Rozina: *Mammary, nem baj?* interaktív installáció - memóriajáték, 2020, 60x60 cm, papír, print © 2023 Artkartell gyűjtemény

